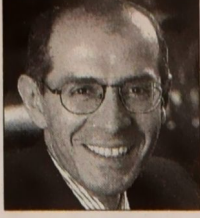

Zamanlı ve Parisli bir şeyler

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Yeni yılın ilk sabahı ne yazılır, ne okunur?

Besbelli böyle bir günde insan en çok zaman denilen şeyi düşünüyor. Mesela bu yazının macerası bile onu anımsatıyor. Şimdi, şu anda, başka bir şehirde, Paris'te yazıyorum onu, yayımlanmadan İstanbul'da olacağım ve ama yeni bir yılın sabahında göreceğim tekrar.

Oysa zaman bazen durmuş gibi geliyor insana Paris'te. Sokakları ve oradaki hayatı düşününce bu gerçekten de böyle. Yaşananlar insanı bir anda ortaçağa götürüyor. Bunu onlar da söylüyor, Fransa'nın ortaçağdan 1960'larda kurtulduğunu öne sürüyorlar. Ama ister köylüsüyle, ister kentteki yaşama biçimiyle karşılaşan herkes ortaçağın bu toplumda sürdüğünü fark ediyor.

Hâlâ her gün sokağa pazar kuruyorlar ve hâlâ et, süt, zerzevat sokaklarda açıkta satılıyor. Hâlâ sokaklarda cambazlar, baston yutup alev püskürenler var. Hâlâ maymunları ve aslanlarıyla gezip tozuyorlar. Hâlâ palyaçolar ortalıkta cirit atıyor. Cüceler var etrafta. Delilerle vekiller bir arada. Sütü, kahveyi hâlâ kâseden içiyorlar; çatal bıçaktan çok elleriyle yiyorlar. Giyim kuşamlarının gösterişi ve daha çok bürünmeyi andıran üslubu, et ve şarap tutkuları hâlâ oradan bir şeyler taşıyor. Tahıl ve ürünleri hâlâ vazgeçemedikleri gıda. Hedonizmleri, kadın ve konuşma merakları, sokaktan içeri girmek istemeyişleri, kısacası her şeyde kendisini gösteren o derin ve geniş iştahları, onu telaş telaş dışavuruşları o dönemden. Sokakta konuşulan dil hâlâ Montaigne'i kıskandıran o bağırış çağırış, küfür kıyamet Fransızca.

Oysa modernleşme onların da sorunu. Daracık, parke kaplı sokaklarda dolaşınca zaman katlaşıp yüzüne çarpıyorsa da insanın, tepeden tırnağa yanlışı bu. Kenti bütün geçmişiyle koruma tutkuları su götürmez ama bir halleri de götürüp modernleşmenin yakıp yıkan yanına bağlıyor onları.

Bu yıl Paris Metrosu'nun 100. yılı kutlanıyor. Duvarlarda bu tarihi anlatan resimler, yazılar var. Dikkatle okudum. Bunca modernleşme eleştirisine karşın, metronun tarihi anlatılırken hep 'teknik ilerleme'ye atıfta bulunuluyor. Bahçesine çamaşır asılan evlerden, apartmanlara geçiş övüntüyle vurgulanıyor. Burada da kasaplar, bizdeki gibi 'modern kasap' adını almış. Bir vesileyle gitmek istediğim bir galerinin yerine açılan 'super market'in karşısında donup kaldım.

Fakat bunların hiçbirisi bizdeki anlamıyla 'gelenek' değil. Günü gününe yaşanan ve değişiyor kendi sürecinde değişen şeyler. Önemli olan geçmişin aranıp bulunup 'icat' edilmemesi. Zaten öyle yapıldığından, hadi biz de öyle yapalım demiyor kimse. Bütün o devrimlere, 'sınıf savaşları tarihi'ne rağmen böyle. Tarihin bu sürekliliğini Paris'in bitpazarlarını gezince büsbütün anlıyor insan. Tarihin ürettiği her şey bugüne bir uzantısı olduğu için orada alıcı buluyor. Yüzyılların diyelim tartı ya da tıp aletleri yeni üretilmişcesine el değiştiriyor.

Bunların hepsini bilse de, bir sokağa sapıp bir avluya dalınca insan Goethe'yi dilinin ucunda yakalayıp 'Çok güzelsin' diyor, 'Gitme dur!' O eskilik zamanın durduğunu değil geçip gittiğini anımsatıyor çünkü. Belki bir acı bu. Gene de önemli olanı hep kalması istenen bir şeyle karşılaşmak. Eh, 'ömre bedel an' diye bir şey var sonunda. 2001'in bütün bütüne öyle olmayacağını kim söyleyebilir?